

ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΜΥΣΤΙΚΟΥ ΔΕΙΠΝΟΥ, ΤΗΣ ΤΡΙΗΜΕΡΟΥ ΤΑΦΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!

1. Το Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας του Μυστικού Δείπνου.

Κατά τον υπολογισμόν της ημέρας από της δύσεως του ηλίου, το μυστήριο ετελέσθη την τεσσαρεσκαδεκάτην του πρώτου μηνός της σελήνης, ήγουν Νισάν, και ημέραν Παρασκευήν. Διότι η ημέρα αυτή, λογίζεται από δύσεως του ηλίου της καθ' ημάς Πέμπτης έως δύσεως του ηλίου της Παρασκευής.

Την τεσσαρεσκαδεκάτην εθύετο ο αμνός του Μωσαϊκού Νόμου. Και ο Αμνός του Θεού, «τη τεσσαρεσκαδεκάτη εσταυρώθη» και εν ημέρα της εβδομάδος Παρασκευή (ΙΩΑΝΝΗΣ: 1/29 και Θεοφίλου Αλεξανδρείας, PG, 65, 52).

Το Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας ετελέσθη παρά Κυρίου την εσπέραν της καθ' ημάς Πέμπτης, ήτοι τας νυκτερινάς ώρας. «Εσπέρα ήν ότε εβρώθη το ιερόν εκείνο και άγιον σώμα» (Γρηγ. Νύσσης, PG, 46, 612,613).

Ακριβέστερον, τούτο εγένετο «ώρα νυκτερινή ε' (πέμπτη) τη επιφωσκούση» εις Παρασκευήν (Χρονικόν Πασχάλιον, PG, 92,532). Δηλαδή την καθ' ημάς προμεσονύκτιον ενδεκάτην ώραν της Πέμπτης. Τούτο συμπληρούται δι' ετέρας μαρτυρίας, καθ' ήν ο Κύριος «εποίησεν την παράδοσιν των αγίων μυστηρίων ώρα της νυκτός ζ' (εβδόμη)» (Μ. Αθανασίου, PG, 26, 1328), ήτοι καθ' ημάς πρώτην μεταμεσονύκτιον.

Κατά ταύτα, το Μυστήριο της θείας Ευχαριστίας παρεδόθη εις τους μαθητάς παρά Κυρίου την νύκτα της τεσσαρεσκαϊδεκάτης και από ε΄(πέμπτης) έως ζ΄(εβδόμης) νυκτερινής ώρας. Ως προς την ημέραν της εβδομάδος, δύναται να λέγεται και η Πέμπτη μέχρι του μεσονυκτίου, αλλά κατά νόμον Κυρίου, λογίζεται η Παρασκευή της τεσσαρεσκαϊδεκάτης (14ης) Νισάν.

Σε τι συνίσταται το Μυστήριο του Μυστικού Δείπνου;

Δια του μυστικού Δείπνου ανακεφαλαιούνται τα εξ αιώνος σχετικά, ήτοι:**1**

α. Καθάπερ οι Ισραηλίτες ενώ επορεύοντο εις την έρημον, «πάντες το αυτό βρώμα πνευματικόν έφαγον (μάνα) και πάντες το αυτό πόμα πνευματικόν έπιον» (ύδωρ εκ πέτρας) [Α΄ΚΟΡΙΝΘ: 10/1, 3-4 και ΨΑΛΜΟΙ : 77/16, 24], ούτως οι μαθητές το Σώμα του Κυρίου ήσθιον και το Αίμα Του έπινον.

β. Προετυπώθη το σώμα και αίμα Χριστού δια των άρτων και του οίνου της ευλογίας του Μελχισεδέκ προς τον Αβραάμ (ΓΕΝ. : 14/18-19).

γ. Στην Ιερουσαλήμ ωρίζετο υπό του Νόμου η τέλεση του Πάσχα, στην Ιερουσαλήμ τελείται το Μυστήριο του Μυστικού Δείπνου.

δ. Στην οικίαν εσθίετο τότε κατά νόμον ο αμνός, εις το υπερών εσθίεται τώρα ο Αμνός του Θεού. Έτρωγον τότε τον αμνόν μη συντρίβοντες οστούν αυτού, έφαγον και τώρα οι μαθητές τον Αμνόν του Θεού εν πίστει, μη ερευνώντες «τα ανεύρετα» (Μ. Βασιλείου, ΡG, 31,1493).

ε. Εχρίοντο τότε δια του αίματος του αμνού η φλιά (ΣΣ: Φλιά, μεταγεν. η φλειά= Παραστάδες θυρών, τα εκατέρωθεν ορθά ξύλα) και οι δύο σταθμοί της θύρας του οίκου, και τώρα χρίονται καθαρτικώς δια του αίματος του Χριστού «τα χείλη» και η «γλώσσα» του σώματος των μαθητών, και «το λογικόν», «το θυμοειδές και επιθυμητικόν» της ψυχής αυτών (Μ. Φωτίου, ΡG, 101, 1084-1085).

στ. Τότε οσφύες περιεζωσμένοι, τώρα οι μαθητές «εν ζώνη σωφροσύνης» (Γρηγ. Θεολόγου, ΡG, 36,648) κατά το παράγγελμα του Κυρίου «έστωσαν υμών αι οσφύες περιεζωσμένοι...» (ΛΟΥΚΑΣ:12/35).

ζ. Τότε βακτηρία εν ταις χερσί. Τώρα οι μαθητές έχουν «την αντιστηρίζουσαν» «ελπίδα και ανέχουσαν (συγκρατούσαν) προς υπομονήν» (Κυρίλλου Αλεξανδρείας, κ.α. ΡG, 77, 1208).

η. Τότε υποδήματα εν τοις ποσί. Τώρα οι μαθητές έλαβον «την εξουσίαν του πατείν επάνω όφρων και σκορπίων επί πάσαν την δύναμιν του εχθρού» (ΛΟΥΚΑΣ:10/19).

θ. Οι Ισραηλίτες του παλαιού Ισραήλ έτρωγαν άζυμα. Τώρα οι μαθητές δεν τρώγουν άζυμα αλλά τρώγουν το Πάσχα «εν αζύμοις ειλικρινείας και αληθείας» (Α΄ΚΟΡΙΝΘ: 5/8) και «μακράν της ζύμης των Φαρισαίων ήτις εστίν υπόκρισις» (ΛΟΥΚΑΣ: 12/1 και Γρηγ. Νύσσης, ΡG, 46, 620).

ι. Τότε οι Ισραηλίτες έτρωγαν πικρίδες. Τώρα οι Μαθητές τρώγουν το θελητόν ποτήριον (ΜΑΤΘ: 20/22 και Μαξίμου ομολογητού, ΡG, 90,

369), ήτοι «το πικρόν τού κατά Θεόν βίου και πρόσαντες (ανωφερές και τραχύ)» (Γρηγ. Θεολόγου, 36, 648), κατά τον Λόγον του Κυρίου «εν τω κόσμω θλίψιν έξετε...» (ΙΩΑΝΝΗΣ: 16/33).

ια. **Ο Χριστός δια του Μυστικού Δείπνου κατέπαυσεν το Πάσχα το νομικόν και παρέδωκε το οικείον** (Μ. Αθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 33,218).

ιβ. **Στον Μυστικόν Δείπνον λήγει η Παλαιά Διαθήκη και άρχεται η Καινή Διαθήκη.** Τότε το «κεφάλαιον των εορτών» των Ιουδαίων «καταλύει», ήτοι το νομικόν Πάσχα της Παλαιάς, και μεταθέτει τους μαθητάς «εφ'ετέραν τράπεζαν φρικωδεστάτην» (Ι. Χρυσοστόμου, ΡG, 58,738), ήγουν του Σώματος και Αίματος Χριστού του Πάσχα της Καινής Διαθήκης (ΜΑΤΘ: 26/26,28).

2. Το μυστήριο της Τριήμερου ταφής

α. Πως νοείται η τριήμερος παραμονή του Κυρίου εις τον τάφον;

Μετά την Σταύρωσιν και τον θάνατον του Κυρίου, έγινε η ταφή Αυτού «προ της δύσεως του Ηλίου» (Ιγνάτιος Θεοφόρος, ΒΕΠΕΣ, 2, 301).

Ο Χριστός προείπεν, ότι θα αναστηθεί «εν τρισίν ημέραις..» (ΙΩΑΝ : 2/19), ήτοι εντός τριών (3) ημερών. Όταν είπε ότι θα αναστηθεί «εν τρισίν ημέραις», δεν εννοούσε μετά τρεις ημέρες (Ισιδωρος Πηλουσιώτης, ΡG, 78, 653), αλλά την τρίτην ημέραν. Για τον λόγον αυτόν, «εδίδασκεν τους μαθητάς αυτού και έλεγεν αυτοίς ότι ο Υιός του ανθρώπου παραδίδοται εις χείρας ανθρώπων, και αποκτενούσιν αυτόν και αποκτανθείς **τη τρίτη ημέρα αναστήσεται**» (ΜΑΡΚΟΣ: 9/31 και 10/34).

Εδώ η αρχή εκάστης ημέρας λογίζεται «αφ' εσπέρας» (Αναστάσιος Σιναΐτης, ΡG, 89, 808), ήτοι από δύσεως του ηλίου. Ημέρα δε αριθμείται, όχι μόνον όταν παρέλθουν οι εικοσιτέσσαρες ώρες του νυχθημέρου αλλά και μέρος του χρονικού τούτου διαστήματος. «Από μέρους γαρ το όλον γνωρίζεται» (Αν. Σιν. ΡG, 89,809).

Οι Εβραίοι μετρούσαν το εικοσιτετράωρον από το ένα βράδυ έως το άλλο «Από εσπέρας έως εσπέρας σαββατιείτε...» (ΛΕΥΪΤ: 23/32). Κατά την δημιουργίαν, η ημέρα άρχιζεν από πρωΐας, ήτοι από φωτός, διότι εν φωτί εποιήθησαν τα έργα Κυρίου, μάλιστα δε το φως του κόσμου, ο άνθρωπος. Μετά την πτώση των πρωτοπλάστων, αρχή της ημέρας λογίζεται η δύση του ηλίου, καθ' ότι δια της αμαρτίας ο άνθρωπος εγένετο σκότος και εν σκότει διαπορεύεται.**2**

1η (6η π.μ.) Ανατολή ηλίου

3η (9η π.μ.)

6η (12η μεσημβρινή)

9η (3η μ.μ.)

12η (6η μ.μ.) Δύση ηλίου-Αλλαγή (Αρχή νέας) ημέρας

Πρώτη ημέρα λογίζεται, οποιαδήποτε ώρα της ημέρας αυτής κι' αν αποθάνη ο άνθρωπος, έστω και την εσχάτην (Ισιδ. Πηλουσιώτης, ΡG, 78,260). Προς υπολογισμόν των ημερών και των νυκτών, εκλείπει το

μέτρον των ωρών και κρατεί το μέτρον των ημερών, όπως γίνεται και εις την Δημιουργίαν.

«Ο την του χρόνου φύσιν κατασκευάσας θεός, (κατά τον εν απορρήτοις παραδιδόμενον θεϊόν λόγον), μέτρα τούτου τα των ημερών (ΣΣ: και όχι των ωρών) επέβαλλε διαστήματα» (Μ. Βασίλειος, ΒΕΠΕΣ, 51,203).

Ο Ιησούς απέθανε την **9ην ώραν** της Παρασκευής ήτοι την **3ην μ.μ.** και ετάφη προ της δύσεως του ηλίου της αυτής ημέρας.

Του δε Σαββάτου διαγενομένου και «περαιωθέντος» «τη του ηλίου δύσει (δια της δύσεως του ηλίου), ήρξατο η νυξ της Κυριακής, η οποία κατά την συνήθειαν της Γραφής, πάλι ως μία ημέρα λογίζεται» (Αναστ. Σιναΐτης, ΡG, 89, 808). Έτσι ο Χριστός παρέμεινε εις τον τάφον, την Παρασκευήν (εκ του τελευταίου μέρους του νυχθημέρου), το Σάββατον (**όλον το εικοσιτετράωρον νυχθήμερον**) και την Κυριακήν εκ του μέρους του πρώτου.

β. Διατί παρέμεινεν ο Ιησούς εις τον τάφον όλον και μόνον το Σάββατον;

Δια να μεταβάλλει εις ημέραν πένθους την Ιουδαϊκὴν Εορτήν του Πάσχα, ήτοι την πρώτην των αζύμων της πεντεκαϊδεκάτης (Αναστάσιος Σιναΐτης, ΡG, 89, 809).

γ. Η τριήμερος ταφή του Κυρίου ως χρονικόν διάστημα τριών ολόκληρων ημερών και τριών ολόκληρων νυκτών.

Η τριήμερος ταφή του Κυρίου, νοείται και ως χρονικόν διάστημα ολόκληρων νυχθημέρων ημερών, δηλαδή **τριών (3) ολόκληρων ημερών και τριών (3) ολόκληρων νυκτών.**

«...Ὡσπερ γαρ εγένετο Ιωνάς ο προφήτης εν τη κοιλία του κήτους τρεις ημέρας και τρεις νύκτας, ούτως έσται και ο Υιός του ανθρώπου εν τη καρδία της γης τρεις ημέρας και τρεις νύκτας..» (ΜΑΤΘ: 12/40).

«...ότι δει τον Υιόν του ανθρώπου πολλά παθείν,...και αποκτανθήναι, και μετά τρεις ημέρας αναστήσαι..» (ΜΑΡΚΟΣ: 8/31).

Από τα παραπάνω λογικώς εξεταζόμενα χωρία, προκύπτει το ερώτημα: Τι ισχύει από τα δύο;

Ο Κύριος ανεστήθη την τρίτην ημέραν, σε χρόνον άγνωστον όπως προείπαμε (παρ. 2α), μεταξύ της αρχής της τρίτης και της λήξεώς της ή μετά τρεις (3) ολοκλήρους ημέρας και τρεις (3) ολοκλήρους νύκτας;

Εάν ισχύουν και τα δύο, το γεγονός αποτελεί Μυστήριον και απαιτείται πειστική απάντηση. Εάν ισχύει το ένα από τα δύο, τότε κάποιος ευαγγελιστής έκανε λάθος ή πρόκειται περί λανθασμένης μετεγγραφής κειμένου... **Μη γένοιτο!**

Εφ' όσον αναφερόμεθα σε ιερά και θεόπνευστα κείμενα, ο Λόγος του Θεού ΟΥΔΕΠΟΤΕ εκπίπτει! Αμφότερες οι περιπτώσεις ισχύουν!

.Η πρώτη (2α) είναι λογική, κατανοητή και την εξηγήσαμε.

.Η δεύτερη (2γ) ως συσχετιζομένη με τον προφήτη Ιωνά και αναφερομένη σε προφητείαν περί της ταφής του αναμενομένου Μεσία, απαιτεί θεολογική ερμηνεία και επεξεργασία των παρουσιασθέντων, κατά την σταύρωση του Κυρίου, υπερλογικών/υπερφυσικών φαινομένων, την

οποίαν μόνον οι Πατέρες της Εκκλησίας θα μπορούσαν να δώσουν. Αναλυτικότερα:

-Ο Ιησούς ετέθη εις την «γην» από του μεσονυκτίου της Μεγάλης Παρασκευής (Βλέπε στο Μυστήριο του Μυστικού Δείπνου, παρ.1), μέχρι του μεσονυκτίου της Κυριακής της Αναστάσεως, δηλαδή από της παραδόσεως του Μυστηρίου της Θείας Ευχαριστίας στους μαθητάς Του (Μυστικόν Δείπνον), αφού το Σώμα και το αίμα Του εισήλθε εντός του ανθρώπου (των μαθητών Του) ο οποίος είναι **γη, χώμα**.

-Ο Αδάμ αμαρτήσας εγένετο «γη» και άπαν το εξ αυτού ανθρώπινον γένος. Ο δε φιλόανθρωπος Θεός προς σωτηρίαν των ανθρώπων «επί της γης ώφθη» (ΒΑΡΟΥΧ: 3/38) . Ο υιός και Λόγος του θεού σαρξ εγένετο και εσκήνωσεν εν ημίν» (ΑΐΩΑΝ: 14), «τω δε Αδάμ είπε,..... έως του αποστρέψαι σε εις την γην, εξ ης ελήφθης, **ότι γη εί** και εις γην απελεύση..» (ΓΕΝ: 3/17-19).

Από εκείνην την στιγμήν (παραδόσεως του Μυστηρίου της Θείας Κοινωνίας) μέχρι του όρθρου της Μ. Παρασκευής παρήλθεν νύκτα ημίσεια (**1/2 N**).

-Από του όρθρου της Μ. Παρασκευής μέχρι την 12ην μεσημβρινήν (6ην ώρα), ότε άρχισε το υπερφυσικόν σκότος της Σταυρώσεως, υπολογίζεται ως ολόκληρη αλλά υπερφυσική ημέρα μία (**1H**).

-Το τρίωρον σκότος από ώρας΄6ης έως 9ης [(υπερφυσικόν σκότος), «Τετέλεσται»] υπολογίζεται ως μία ολόκληρος αλλά υπερφυσική νύκτα, (**1N**), «το σκότος τούτο νύκτα μοι νόησον» (Ισιδωρος Πηλουσιώτης, PG, 78, 260).

Ο Ιησούς «παρέδωκε το πνεύμα» το απομεσήμερον της εννάτης ώρας (3η μ.μ.) της Παρασκευής (ΛΟΥΚΑΣ: 23/44 και ΙΩΑΝΝΗΣ: 19/30).

-Από λήξεως του σκότους εκείνου έως της κανονικής δύσεως του ηλίου, ήτοι από 9ης ώρας (3ης μ.μ.) έως 12ης ώρας (6ης μ.μ.), λογίζεται ως ολόκληρη αλλά υπερφυσική ημέρα (**1H**).

-Η ακολουθήσασα νύκτα του Μ. Σαββάτου είναι ολόκληρη νύκτα (**1N**) και η ημέρα του Σαββάτου ολόκληρη ημέρα (**1H**)

-Ακολουθεί η ημίσεια νύκτα, από της δύσεως του ηλίου του Μ. Σαββάτου έως του μεσονυκτίου της Κυριακής της Αναστάσεως. (**1/2N**).

Συμπερασματικώς, το τριήμερον της ταφής του Κυρίου απαρτίζου:

- Οι **δύο καινές (υπερφυσικές) ημέρες** της Μεγάλης Παρασκευής και η μία συνήθης ημέρα του Μ. Σαββάτου.

- Η **μία καινή (υπερφυσική) νύκτα** της Μ. Παρασκευής και οι δύο συνήθους διαρκείας νύκτες, ήτοι του Μ. Σαββάτου και της Κυριακής της Αναστάσεως.

$$1/2 N + 1H + 1N + 1H + 1N + 1H + 1/2 N = 3N + 3H...$$

3. Το μυστήριο του αριθμού των τριών (3) ημερών

Γιατί ο Κύριος παρέμεινε εις τον τάφον τρεις (3) και όχι 2 ή 4, κλπ. ημέρες;

Διότι το **3** είναι ο αριθμός του Αληθινού, του Υπαρκτού, του στερεού, του όλου (ολοσχερούς Θεού). Αναλυτικώτερα:

α. Τρία πρόσωπα είναι ο ένας, μοναδικός και αληθινός Θεός. «και εφώναζε δυνατά ο ένας (Σεραφείμ) προς τον άλλον και έλεγαν: Άγιος, άγιος, άγιος είναι ο Παντοκράτωρ Κύριος (Κύριος Σαβαώθ)» (ΗΣΑΪΑΣ: 6/3). Τρεις φορές, μία για κάθε ένα από τα τρία πρόσωπα.

β. Την πρώτην ημέραν της δημιουργίας των υλικών, ο Θεός εποίησεν τον ουρανό, την γην και το φως.

γ. Τρεις ημάρτησαν εις τον Παράδεισον (Διάβολος-Αδάμ-Εύα).

δ. Τρεις ήσαν οι υιοί του Νώε (Σημ-Χαμ-Ιάφεθ) [Τελειότης του λαού].

ε. Τρεις δεκάδες ετών πολιτευσάμενος ο Χριστός, εβαπτίσθη.

στ. Τρία έτη κηρύξας το Ευαγγέλιον παρεδόθη στους Φαρισαίους.

ζ. Την τρίτην ώραν κατεδικάσθη ο Ιησούς υπό του Πιλάτου (Αποστολικές Διαταγές, ΒΕΠΕΣ, 2,165).

η. Εντός τριών ωρών ήτοι την 6ην ώραν εσταυρώθη και μετά τρεις(3) ώρες ήτοι την 9ην, εξέπνευσεν (ΜΑΡΚΟΣ: 15/34,37).

θ. Εντός τριώρου (12ην) και προ της δύσεως του ηλίου ετάφη.

ι. Σε τρεις (3) ημέρες έπαθε, ετάφη και ανέστη ο Χριστός, δια να σώσει το γένος των ανθρώπων, το προ του Νόμου, το εν τω Νόμω και μετά τον Νόμον.

ια. Τρεις (3) είναι οι ιδιότητες του Θεού: Παντογνωσία-Πανταχού Παρουσία- Παντοδυναμία.

ιβ. Τρείς είναι οι βαθμίδες για την πληρότητα του χρόνου: Παρελθόν-Παρόν-Μέλλον.

ιγ. Τρία πρόσωπα στην γραμματική εκφράζουν και περιλαμβάνουν όλες τις σχέσεις του ανθρωπίνου είδους: (ο, η, το).

ιδ. Τρείς (3) ενέργειες συνιστούν το σύνολον των ανθρωπίνων ικανοτήτων (Σκέψις-Λόγος-Πράξις).

ιε. Τρείς φορές εδοκιμάσθη ο Ιησούς από τον σατανά και τρεις φορές είπεν «γέγραπται..» (ΜΑΤΘΑΙΟΣ: 4/4,7,10)

ιστ. Τρεις φορές απαρνήθηκε ο Πέτρος τον Χριστόν (ΜΑΤΘΑΙΟΣ: 26/61-75)..

ιζ. Η θεία τελειότης της φροντίδος του βοσκού (Ο άρτος της ζωής), απεκαλύφθη τρεις φορές (ΙΩΑΝΝΗΣ: 6/22-59)

1/ Ο καλός Ποιμήν (ΙΩΑΝΝΗΣ: 10/14).

2/ Ο μεγάλος Ποιμήν (ΕΒΡ: 13/20).

3/ Ο Αρχιποίμην (Α΄ΠΕΤΡΟΥ: 5/4).

ιη. Τρεις (3) είναι οι μαρτυρούντες στον Ουρανό (Πατήρ-Λόγος-Άγιον Πνεύμα) και τρεις (3) οι μαρτυρούντες στην Γη (Πνεύμα-Ύδωρ-Αίμα) [Α΄ΙΩΑΝΝΟΥ: 5/7-8].

ιθ. Τρία τα δώρα της Θείας Χάριτος (Πίστις-Ελπίς-Αγάπη).

4. Το Μυστήριο της Αναστάσεως του Κυρίου

α. Τα τεκμήρια της Αναστάσεως του Κυρίου³

Το γεγονός της αναστάσεως του Κυρίου είναι ισχυρότατο κτύπημα κατά της ολιγοπιστίας και θανατηφόρο κτύπημα κατά της απιστίας. Τα καταγεγραμμένα στοιχεία τα οποία «κραυγάζουν» για την βεβαιότητα της Αναστάσεως είναι τα εξής:

- 1/. Ο κενός τάφος με τα οθόνια (ΙΩΑΝΝΗΣ: 20/6 κ.εξ...)
- 2/. Η εμφάνιση του Ιησού στην μητέρα Του (Αναστάσιμο απολυτίκιο, ηχ. β', Πρβλ. ΜΑΤΘ:28/1-10 και Γρηγ. Παλαμά, Ομιλ. ΙΗ', την Κυριακή των Μυροφόρων....,ΕΠΕ 9, σ.528)
- 3/. Η εμφάνιση του Ιησού στην Μαρία την Μαγδαληνή την οποίαν είχε απαλλάξει από τον δαιμονισμό της (ΙΩΑΝΝΗΣ:20/16).
- 4/. Η εμφάνιση του Ιησού στις Μυροφόρες γυναίκες, οι οποίες επισκέφθηκαν τον τάφο για να αλείψουν με μύρα τον νεκρό διδάσκαλό τους (ΜΑΤΘ: 28/9).
- 5/. Η εμφάνιση του Ιησού στους δύο μαθητές τον Λουκά και τον Κλεόπα, οι οποίοι εβάδιζαν προς τους Εμμαούς (ΛΟΥΚΑΣ: 24/15).
- 6/. Η διπλή εμφάνιση του Ιησού στους μαθητές, όταν ήσαν συγκεντρωμένοι στο υπερώο χωρίς τον Θωμά και την δεύτερη φορά με τον Θωμά παρόντα (ΙΩΑΝΝΗΣ: 20/19).
- 7/. Η εμφάνιση του Ιησού στην θάλασσα της Τιβεριάδος (ΙΩΑΝΝΗΣ: 21/1-12).
- 8/. Η εμφάνιση του Ιησού στον Απόστολο Πέτρον (Α' ΚΟΡΙΝΘ: 15/3-4).
- 9/. Η εμφάνιση του Κυρίου σε 500 άλλους εκτός του κύκλου των μαθητών Του (Α'ΚΟΡΙΝΘ: 15/6).
- 10/. Η εμφάνιση του Κυρίου στον Ιάκωβο τον αδελφόθεο (Α' ΚΟΡΙΝΘ: 15/7).
- 11/. Τα τεκμήρια της εμφανίσεως του Κυρίου που περιγράφονται από τον Ευαγγελιστή Λουκά (ΠΡΑΞΕΙΣ: 1/3 κ.εξ..)
- 12/. Η εμφάνιση του Κυρίου στους μαθητές Του στην βηθανία, απ' όπου ανελήφθη στους ουρανοίς (ΛΟΥΚΑΣ: 24/51).
- 13/. Η εμφάνιση του Κυρίου στον Σαούλ-Απόστολο Παύλο (ΠΡΑΞΕΙΣ: 9/4-5).

Το ιστορικό και εμπειρικό αυτό γεγονός της Αναστάσεως, αμφισβητούν και αρνούνται όσοι επιχειρούν να το κατανοήσουν με την πεπερασμένη και πολλές φορές εμπαθή και θεοποιημένη λογική τους. Όμως, μόνον ο άνθρωπος που κινείται από την κεκαθαρμένη λογική του, συνδέοντας τον νούν του με την «βαθείαν καρδίαν» [ακλόνητη, εδραία και τεθεμελιωμένη Πίστη], έχει την δυνατότητα να κατανοήσει το Μέγα Μυστήριο της Αναστάσεως του Κυρίου..

β. Πως έγινε η Ανάσταση του Κυρίου (Ποιος ανέστησε τον Κύριον):

1/ Ο Ιησούς ήταν Θεάνθρωπος. Απέθανεν σαν άνθρωπος και ετάφη όπως όλοι οι άνθρωποι. Μα, ως Θεός, ήταν και έμεινε αθάνατος και φυσικά ζωποιός. Με τον θάνατόν του εχωρίσθη η ψυχή του από το σώμα Του, αλλά η θεότητά Του έμεινε ενωμένη και με την ψυχήν και με το σώμα Του. Όταν ήλθεν η ώρα, η παντοδύναμη θεότης Του επανένωσε την ψυχήν και το σώμα και ο Ιησούς ανέστη εκ νεκρών.

2/ Ποίος ανέστησεν τον Ιησούν;

Απάντηση:

Ο μοναδικός και αληθινός Θεός, ο Τριαδικός Θεός της Μίας, Αγίας, Καθολικής και Αποστολικής Εκκλησίας (Ορθοδόξου Εκκλησίας). Ο Πατήρ, ο Υιός και το Άγιον Πνεύμα είναι ΕΝΑΣ ΘΕΟΣ. Και τα τρία πρόσωπα όμως έχουν μία θέληση και μίαν ενέργεια. Για τον λόγον αυτόν, η Αγία Γραφή μας διδάσκει ότι:

α/ Άλλοτε ότι τον Ιησού τον ανέστησε ο Θεός-Πατήρ.

«...Αρνηθήκατε τον Άγιον και Δίκαιον και ζητήσατε να ελευθερωθεί ένας άνδρας εγκληματίας, τον δε αρχηγόν της ζωής εφονεύσατε, **αλλ' ο θεός (Πατήρ) τον ανέστησε εκ νεκρών...**» (ΠΡΑΞΕΙΣ: 3/14-16).

«...έχομεν ταφή λοιπόν μαζί με τον Χριστόν δια του βαπτίσματος εις τον θάνατον ώστε, όπως **ο Χριστός αναστήθηκε εκ νεκρών με την δόξαν του Πατρός**, έτσι και εμείς να ζήσωμεν μίαν νέαν ζωήν..» (ΡΩΜ: 6/4-5).

β/ Άλλοτε ότι τον Ιησού ανέστησε το Άγιον Πνεύμα.

«Εάν το Πνεύμα εκείνου, **ο οποίος ανέστησεν τον Ιησούν εκ νεκρών**, κατοικεί μέσα σας, τότε εκείνος που ανέστησεν τον Ιησούν εκ νεκρών, θα δώσει ζωήν και εις τα θνητά σώματά σας, δια του Πνεύματός του που κατοικεί μέσα σας...» (ΡΩΜΑΙΟΥΣ: 8/11).

γ/ Άλλοτε ότι ο Ιησούς αναστήθηκε μόνος Του.

«...Δια τούτο ο πατήρ μου με αγαπά, διότι θυσιάζω την ζωή μου, δια να την πάρω πάλιν. Κανείς δεν μου την αφαιρεί, αλλά εγώ με την θέλησή μου την θυσιάζω. **Έχω εξουσίαν να την θυσιάσω και έχω εξουσίαν πάλιν να την πάρω. Αυτήν την εντολή έλαβα από τον Πατέρα μου ...**» (ΙΩΑΝΝΗΣ: 10/8).

Ο Ιησούς λοιπόν υπήκοος εις τον Πατέρα μέχρι θανάτου έλαβε την ζωήν Του (δηλαδή ανεστήθη εκ νεκρών), αυτεξουσίως.

4. Το Μυστήριο της ώρας Αναστάσεως του Κυρίου

α. Οι διορισμοί του όρου του Πάσχα⁴

Τέσσαρες είναι οι αναγκάως ζητούμενοι περί το χριστιανικόν Πάσχα διορισμοί, ήτοι να εορτάζεται:

1ος/ Μετά την εαρινήν ισημερίαν.**5**

2ος/ Όχι την 14ην ημέραν του Ιουδαϊκού μηνός Νισάν.**6**

3ος/ Μετά την πρώτην μετ' ισημερίαν Πανσέληνον

4ος/ Την πρώτη Κυριακή μετά την Πανσέληνον.

Τους δύο πρώτους όρους θεσπίζει ο Ζ΄ Αποστολικός κανών (Ματθαίου Βλαστάρεως, ΣΚ 6,420) αλλά και οι συνελθόντες κατά την Α΄ Οικ. Σύνοδον, επειδή οι Χριστιανοί της Ανατολής «μετά των Ιουδαίων εποίουσαν το Πάσχα». (Μ. Αθανασίου, ΒΕΠΕΣ, 31,136-31,292).**7**

Τους δύο πρώτους χριστιανικούς αιώνες στην Ανατολή γιορταζόταν το Πάσχα πάντοτε την **14ην του εβραϊκού μηνός Νισάν** (αντιστοιχεί προς τον δικό μας **Μάρτιο/ Απρίλιο**), ημέρα κατά την οποία παρέδωσε το πνεύμα Του ο Κύριος στον Σταυρό του Γολγοθά, οποιαδήποτε κι' αν ήταν αυτή η ημέρα. Αντιθέτως στην Δύση γιορταζόταν πάντοτε ημέρα Κυριακή, και συγκεκριμένα την Κυριακή μετά την εαρινή πανσέληνο.

Έγιναν πολλές συζητήσεις μεταξύ εκπροσώπων της Ανατολής και της Δύσεως για την εξεύρεση κοινά αποδεκτής ημέρας εορτασμού του Πάσχα, χωρίς όμως αποτέλεσμα. Έφθασαν μάλιστα στα πρόθυρα του σχίσματος, το οποίο αποφεύχθηκε χάρις στην μεσολάβηση του αγίου Ειρηναίου, επισκόπου Λουγδούνου (σημερινής Λυών).

Σύμφωνα λοιπόν με το Πασχάλιο της Ορθοδοξίας, η ημερομηνία της εορτής του Πάσχα θα κυμαίνεται πάντοτε **μεταξύ της 4^{ης} Απριλίου και 8^{ης} Μαΐου**, με το νέο βεβαίως Ημερολόγιο οι αριθμοί αυτοί. Δεν μπορεί να έχουμε Πάσχα ούτε πριν από τις 22 Μαρτίου (με το παλαιό) ούτε μετά τις 25 Απριλίου (με το παλαιό). Διότι ρυθμιστής είναι ο ουρανός, η πρώτη δηλαδή πανσέληνος μετά την εαρινή ισημερία, όπως καθόρισε η Α΄ Οικουμενική Σύνοδος.

β. Ποίον χρόνον και μήνα ανεστήθη ο Κύριος;

1/. Σύμφωνα με το Χρονικόν Πασχάλιον**8** και την ερμηνείαν του Ματθαίου Βλαστάρεως (PG, 145, 73) ο Ιησούς Χριστός ανέστη το έτος **5.540** από κτίσεως κόσμου ή κατά το Ιουλιανόν ημερολόγιον το έτος **5.539**, αντιστοίχως.

2/. Κατά τον Θεόφιλον Αλεξανδρείας (PG, 65,52) ο Κύριος ηγέρθη την 16ην του μηνός Νισσάν ή κατά το Ιουλιανόν ημερολόγιον την **25ην Μαρτίου**, καθ' ότι την 23ην Μαρτίου εσταυρώθη (Χρονικόν Πασχάλιον, PG, 92, 537- Ματθ. Βλαστάρεως, PG, 145,73). Δηλαδή Ο Θεός Λόγος ανέστη την ημέραν του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου.

3/. Σύμφωνα με τον Άγιον Δαμασκηνόν τον Στουδίτη**9** «Τό δεύτερον ζήτημα μας είναι **ποιό μήνα έγινε ή Ανάστασις του Χριστού**. Η Ανάστασις έγινε εν τόν **Μάρτιον μήνα (25 Μαρτίου)**. Διατί έγινε ή Ανάστασις εν τόν Μάρτιον μήνα; Λέγομεν λοιπόν εν αυτό όλίγα καί ώφέλιμα. Πλήν, εύλογημένοι Χριστιανοί, άκούσατε μέ κάθε προθυμίαν, έξυπνήσατε νοητά, νά έννοήσητε τούς λόγους μου· άνοίξατε τήν καρδίαν σας, νά σας φωτίση ό Θεός, νά καρπωθήτε λόγον καί ψυχικήν ώφέλειαν.

Ό Μάρτιος μήνας όνομάζεται άρτιος, ώσάν νά είπωμεν πλήρης· διότι ό προηγούμενος Φεβρουάριος ήτο έλλιπής καί όμοιάζει μέ τόν καιρόν τόν όποϊον όρίζει καί ό Κύριος εν τό Άγιον Εύαγγέλιον διά τόν Άντίχριστον ότι, «εί μή έκολοβώθησαν αί ήμέραι εκείναι ούκ άν έσώθη πᾶσα σάρξ» (ΜΑΤΘ: 24/22, ΜΑΡΚ: 13/20).

Ὁ δὲ **Μάρτιος** μῆνας παρομοιάζει μέ τήν **Δευτέραν Παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ** καί τήν ἀποκατάστασιν τῶν Ἁγίων, οἱ ὅποιοι μέλλουσι νά κληρονομήσουν τήν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν αἰώνίως. Ἐπειδή λοιπόν ὁ Μάρτιος τόν καιρόν αὐτόν ὁμοιοῖ, **διά τοῦτο ἔγινε καί ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ εἰς αὐτόν τόν μῆνα**· διότι καί ἡ σημερινή ἡμέρα (**τῆς Ἀναστάσεως**) τήν μέλλουσαν ἀνάστασιν τῶν ἀνθρώπων προεικονίζει. **10**

Κατ' ἄλλον δέ πάλιν τρόπον, διότι **ὄσα μυστήρια ἀναφέρονται εἰς τήν Παλαιάν Διαθήκην, ὅλα εἰς τόν Μάρτιον μῆνα ἐτελειώθησαν**. Καί πρῶτον μὲν καί ἀρχή ὁ Θεός ὁ ὅποιος ἐποίησε τόν κόσμον, κατ' αὐτόν τόν μῆνα τόν ἔκτισεν. Ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη, τά ἄστρα, ἡ γῆ, ὁ οὐρανός καί αὐτός ὁ Ἀδάμ, τότε ἐπλάσθη, τότε ἐξέπεσε, τότε ἐξεβλήθη ἀπό τόν Παράδεισον, εἰς αὐτοῦ τοῦ μηνός (**Μαρτίου**) τήν **εἰκοστήν πέμπτην** παρέβη τήν ἐντολήν τοῦ Θεοῦ· πῶς δέ εἰς αὐτήν τήν ἡμέραν, ἀκούσατε. (...)

...Δι' αὐτό δηλαδή καί ἔπρεπε κατὰ τήν ἡμέραν ἐκείνην (**τήν 25ην Μαρτίου**) κατὰ τήν ὁποίαν ἐξέπεσεν αὐτός ἀπό τόν Παράδεισον, κατ' αὐτήν τήν ἰδίαν (**τήν 25ην Μαρτίου πού ἔγινε ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ**) νά εἰσέλθῃ καί πάλιν εἰς αὐτόν.

Οἱ **Ἑβραῖοι πάλιν τό Πάσχα των καί αὐτοί τόν Μάρτιον μῆνα τό ἔκαμαν**· διότι κατ' αὐτόν ἐξῆλθον ἀπό τήν Αἴγυπτον καί διεβήσαν τήν Ἐρυθράν θάλασσαν, ἡ ὁποία διάβασις τήν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ προεικόνιζε, ὡς θέλω τοῦτο ἀποδείξει εἰς τήν λύσιν τοῦ ἐβδόμου ζητήματος· ἀλλά καί τώρα ὀλίγα νά εἴπωμεν.

Ὅπως οἱ Ἑβραῖοι εἰς αὐτόν τόν μῆνα ἠλευθερώθησαν ἀπό τήν κακοπάθειαν τῆς Αἰγύπτου, ἔτσι καί ἡμεῖς ἠλευθερώθημεν ἀπό τήν αἰώνιον κόλασιν· ἐκεῖνοι ἀπό τὰς χεῖρας τοῦ Φαραώ, καί ἡμεῖς ἀπό τοῦ διαβόλου· ἐκεῖνοι ἀπό τούς διώκτας καί ἡμεῖς ἀπό τούς διαβόλους, τούς πικρούς καί φοβερούς τυράννους· ἐκεῖνοι ἐπῆγαν εἰς τήν ἔρημον τοῦ κόσμου καί ἡμεῖς εἰς τήν ἔρημον τῶν ἀμαρτιῶν· ἐκεῖνοι ἔφαγον τό Πάσχα ἐκεῖ εἰς τήν Αἴγυπτον καί ἡμεῖς εἰς τήν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἀπηλαύσαμεν τόν Χριστόν. Ὁ Παῦλος τό ὀρίζει· «Τό Πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ὑμῶν ἐτύθη Χριστός» (Α' Κορ. ε', 7).

Ἀλλά καί ὁ κατακλυσμός εἰς αὐτόν τόν μῆνα (Μάρτιον) ἔγινε καί παρομοιάζει μέ τήν σήμερον ἡμέραν. Ἐκεῖ ἔγινεν ἡ φθορά τῶν ἀμαρτωλῶν καί ἐδῶ ἡ φθορά τῶ ἀμαρτιῶν μας· ἐκεῖ ἐφυλάχθη ὁ δίκαιος Νῶε μέ τήν οἰκογένειάν του καί ἐδῶ διαφυλάσσονται ὅσοι λατρεύουσι καί ὑπηρετοῦσι τό μυστήριον· ἐκεῖ ἦτο ἡ κιβωτός, ἐδῶ εἶναι ὁ Χριστός.

«...**Τόν καιρόν κατὰ τόν ὁποῖον ἐσταυρώθη ὁ Χριστός, ἦτο Μάρτιος μῆνας, εἰς τήν 23^{ην} τοῦ μηνός ἐσταυρώθη**· (ἄρα ἀφοῦ ἐσταυρώθηκε τήν Παρασκευή 23 Μαρτίου, ἀνεστήθη Κυριακή 25 Μαρτίου)». **11**

«...Ἐπειδή λοιπόν ὁ μῆνας Μάρτιος τόν καιρόν αὐτόν τῆς ἀπονομῆς τῶν βραβείων παρομοιάζει, διά τοῦτο καί ὁ Εὐαγγελισμός ἔγινε κατὰ τόν μῆνα αὐτόν (**25 Μαρτίου**). Διότι διά τήν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων καί διά τήν κληρονομίαν τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐσαρκώθη

ὁ εὐσπλαχνος Θεός. Ἄλλά ἐξ ἄλλου, **τά μυστήρια τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς, ὅλα κατὰ τὸν Μάρτιον μῆνα (25 Μαρτίου) ἐξετελέσθησαν»**
.12

Διὰ ταῦτα λοιπὸν ἐγίνε καὶ ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν Μάρτιον μῆνα.

β. Το ακριβές της Αναστάσεως.13

1/. Ἡ ακριβὴς ὥρα Αναστάσεως τοῦ Κυρίου εἶναι ἀγνωστὴ σε ὅλους (ανθρώπους καὶ ἀγγέλους) καὶ παραμένει μέχρι σήμερα, μέγα καὶ ἀλυτον μυστήριον. Μόνον εἰς τὰ τρία πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος εἶναι γνωστὴ ἡ ακριβὴς ὥρα τῆς Αναστάσεως, ὅπως καὶ ἡ ἡμέρα καὶ ὥρα τῆς Δευτέρας παρουσίας τοῦ Κυρίου [Σύμφωνα με τὶς ἐρμηνείες τῶν Ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης (PG, 46, 629) καὶ Ματθαίου Βλαστάρεως (PG, 145, 105-108)].

2/. Το πότε ο Χριστὸς ἀνέστη, σαφῶς οὐδεὶς εὐαγγελιστῆς ἀπεκάλυψε (Διονύσιος Ἀλεξανδρείας, ΒΕΠΕΣ, 17, 220-221). Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος ἀναφέρει μέχρι τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος, δηλαδὴ τὴν Κυριακὴν, «Ὁψέ δε σαββάτων τὴ ἐπιφωσκουσίῃ εἰς μίαν σαββάτων» (28/1). Ὁ Μάρκος μας λέει ὅταν πέρασε ἡ ἡμέρα τοῦ σαββάτου, μετὰ τὴν δύση τοῦ ἡλίου ποὺ ἀρχίζε ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος, δηλαδὴ Κυριακὴν, «...Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου...λίαν πρῶτῃ ...» (16/1-2). Ὁ Λουκάς ἀναφέρεται στα βαθειὰ χαράματα τῆς Κυριακῆς (24/1) καὶ ὁ Ἰωάννης ὅταν πέρασε ἡ ἡμέρα τοῦ σαββάτου, δηλαδὴ τὴν Κυριακὴν ποὺ ἦταν ἀκόμη σκοτάδι (20/1).

Ὁ καθένας ἀπὸ τοὺς εὐαγγελιστὰς ἀναφέρεται σε διαφορετικὰ χρονικὰ ὅρια τῆς Κυριακῆς. Δεν τοὺς ἐνδιαφέρει ἀλλὰ καὶ δεν γνωρίζουν τὴν ακριβὴ ὥρα. Τοὺς ἐνδιαφέρει ἡ ἡμέρα γιὰ νὰ ἀποδείξουν ὅτι ὁ Χριστὸς ἀνεστήθη τὸ τριήμερον, ὅπως εἶχε διαβεβαιώσει ὁ Χριστὸς τοὺς μαθητὰς Του.

3/. Οἱ Ἄγγελοι εἶπον εἰς τὰς μυροφόρους ὅτι ἠγέρθη ὁ Κύριος, οὐδεὶς ὅμως ἐπεσήμανε τὸ πότε (Γρηγόριος Νύσσης, PG, 46, 629). Πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ πρώτου ἀγγέλου εἰς τὸν τάφον ἠγέρθη ὁ Χριστὸς, «τοῦ λίθου καὶ τῶν σημάντρων ἐπικειμένων» (Ἰωανν. Χρυσοστόμου, PG, 59, 464).

4/. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀλεξανδρείας Διονύσιος ὅταν ρωτήθηκε γιὰ τὸ θέμα τῆς ακριβοῦς ὥρας Αναστάσεως τοῦ Κυρίου ἀπήντησε ὅτι τὸ θέμα αὐτὸ εἶναι πολὺ δύσκολον καὶ ἀβέβαιον.

«Ακριβὴ δε ὅρον τιθέναι ἐπιζητεῖς καὶ ὥραν πάνυ μεμετρημένην, ὅπερ καὶ δύσκολον καὶ σφαλερόν ἐστίν»¹⁴

Ἐπομένως ἡ ἀπάντησις στὸ ἐρώτημα περὶ τῆς ακριβοῦς ὥρας Αναστάσεως τοῦ Κυρίου εἶναι ἀγνωστὴ καὶ δύσκολον νὰ ἀποδειχθεῖ...

5/. Παρά ταῦτα, ὁ Δαμασκηνὸς Στουδίτης, ἐπίσκοπος Ἄρτης, ἀπαντῶντας στὸ ἐρώτημα : **«εἰς ποῖαν ὥραν ἀνέστη ὁ Χριστός;»** ἀπαντᾷ:

«Καὶ λέγομεν εἰς αὐτό, ὅτι ἄλλοι μὲν λέγουσιν ὅτι εἰς τὸ πρῶτον λάλημα τοῦ πετεινοῦ· ἄλλοι δέ, ὅτι κατὰ τὴν ὥραν κατὰ τὴν ὁποῖαν ἐγένετο ὁ σεισμὸς καὶ ἐνεφανίσθησαν οἱ δύο Ἄγγελοι· πλὴν τὸ ἀληθέστερον

είναι νά είπομεν, ότι εις τήν ἕκτην ὥραν τῆς νυκτός ἀνεστήθη ὁ Κύριος, διότι ἕως αὐτήν τήν ὥραν μετροῦνται σωσταί ἀπό τόν θάνατον τοῦ Χριστοῦ αἱ τριάκοντα τρεῖς ὥραι. Καί πῶς; Ἐνάτην ὥραν τῆς Παρασκευῆς ἐξέπνευσε, μέχρι τῆς δωδεκάτης ἔχομεν τρεῖς ὥρας· καί δώδεκα τῆς νυκτός, δεκαπέντε· καί δώδεκα τῆς ἡμέρας τοῦ Σαββάτου, εἰκοσιεπτά καί ἕξ τῆς νυκτός τριάκοντα τρεῖς. Ὡστε κατά τήν ἕκτην ὥραν τῆς νυκτός, δηλαδή κατά τό μεσονύκτιον, ἀνέστη ὁ Κύριος· είπομεν καί τήν λύσιν τοῦ τρίτου ζητήματος». **15**

γ. Διατί η Μητέρα Εκκλησία ὀρισε η Ανάσταση του Κυρίου («το Χριστός Ανέστη»), να γίνεται την 24.00 Ω του Μ. Σαββάτου προς Κυριακή του Πάσχα;

1/. Ὅπως μας δηλώνουν κατηγορηματικά οι ιεροί Ευαγγελιστές και οι γυναίκες που πήγαιναν στο μνημεῖον για τα τρίμερα και είναι οι πλέον αψευδεῖς μάρτυρες του τριημέρου (ΜΑΡΚΟΣ: 16/1-2), η Ανάσταση του Χριστοῦ ἐγίνε την ἡμέρα της Κυριακῆς αφού εἶχε ἤδη περάσει η δεύτερη ἡμέρα του Σαββάτου.

2/. Η Εκκλησία προς εορτασμόν του Πάσχα υπελόγησε κατά προσέγγιση τον χρόνον Αναστάσεως του Ἰησοῦ Χριστοῦ. Οι πρώτες μυροφόροι ἦλθαν εις τον τάφον «οψέσαββάτων, τη επιφωσκούση...» (ΜΑΤΘ: 28/1), δηλαδή «βραδύτητα και μακρόν χρόνον» (Διονυσ. Αλεξ. ΒΕΠΕΣ, 17, 221) και αργοπορίαν. Το «οψέ σαββάτων» δηλοῖ αργά την νύκτα της ληξιάσης εβδομάδος, ἴτοι την νύκτα της Κυριακῆς.

«Τη επιφωσκούση» σημαίνει «τον καιρόν της των αλεκτρυόνων βοῆς, ἴτις το φως της μελλούσης ἡμέρας προανακρούεται» (Γρηγ. Νύσσης, ΡG, 46, 632), δηλαδή νύκτα βαθείαν, πλησίον του μεσονυκτίου. Οὕτως η ἀνάσταση του Κυρίου «εις το μεσαίτατον του διαστήματος» της νυκτός «έρχεται τόπον» (Ματθ. Βλαστάρεως 145, 105---Κυρίλλου Αλεξανδρείας, ΡG, 74, 685).

Ἐτσι οι Πατέρες της ΣΤ΄ Οικ. Συνόδου, ἀπεφάσισαν να συνεχίσουν την αρχαίαν παράδοση και οι Χριστιανοί να νηστεύουν μέχρι τα μεσάνυκτα του Σαββάτου.

«Χρη τους πιστούς περί μέσας της μετά το Μέγα Σάββατον νυκτός ὥρας ἀπονησίζεσθαι, των θείων Ευαγγελιστῶν Ματθαίου και Λουκά, του μεν, δια του οψέ Σαββάτων προσρήματος, του δε, δια του ὀρθρου βαθέος, την βραδύτητα της νυκτός ἡμῖν υπογράφοντος» (Κανών ΠΘ΄ της ΣΤ΄ Οικ. Συνόδου).

Κατά τον χρόνον τούτον της νυκτός της Κυριακῆς της Αναστάσεως, συμπληροῦται τριήμερον ἀπό του μεσονυκτίου της παραδόσεως του Μυστηρίου της Θείας Ευχαριστίας στους μαθητές Του.

Ὅταν λέγει ο κανόνας « περί μέσας της μετά...ἀπονησίζεσθαι», εννοείται ότι οι Χριστιανοί θα συμμετάσχουν στην λειτουργίαν της Αναστάσεως ἕως το τέλος «προσενέγκατε την θυσίαν ἡμῶν» και μετά θα αρχίσουν το Πασχαλινό φαγητό, δηλαδή τα χαράματα της Κυριακῆς. Ἐπ'αυτοῦ οι Αποστολικές διαταγές είναι σαφεῖς (ΒΕΠΕΣ, τόμ. 2, παρ. 7 και 8, σ. 90-91).

3/. Επειδή είναι ΒΕΒΑΙΟΝ ότι ο Κύριος ανεστήθη περί τα μεσάνυχτα της Κυριακής, αλλά οι Ευαγγελιστές ουδαμού αναφέρονται σε συγκεκριμένη ώρα, η Μητέρα Ορθόδοξη Εκκλησία όρισε η Ανάσταση να γίνεται όταν ακριβώς αρχίζει η καθ' ημάς ημέρα της Κυριακής (δηλαδή αμέσως μετά το μεσονύκτιον του Σαββάτου), οπότε οποιαδήποτε ώρα και αν αναστήθηκε ο Χριστός, η ακριβής ώρα εμπεριέχεται μέσα στην Τρίτη ημέρα, την ημέρα της Κυριακής...Να, γιατί γιορτάζουμε την Ανάσταση στις 12.00 τα μεσάνυχτα του Σαββάτου.

4/. Είναι φανερό πως όλοι συμφωνούν ως προς την ημέρα, Κυριακή, αλλά δίνουν διαφορετικές εκδοχές ως προς την ώρα της Αναστάσεως. Αυτό πιθανότατα συμβαίνει γιατί δεν τους ενδιαφέρει ιδιαίτερως η ώρα αλλά θεωρούν καθοριστικής σημασίας την επιβεβαίωση της ημέρας. Κι αυτό, γιατί θέλουν να τονίσουν πως έγινε ακριβώς όπως το είχε πει ο Ιησούς.

5/. Ο Χριστός είχε δηλώσει στους μαθητές Του «αποκτανθήναι και τη τρίτη ημέρα εγερθήναι», δηλαδή ότι θα καταδικαστεί σε θάνατο, αλλά την τρίτη ημέρα θα αναστηθεί. Αυτό λοιπόν που επιθυμούν όλοι οι ευαγγελιστες είναι να γίνει σαφές ότι πράγματι, αναστήθηκε ο Ιησούς την τρίτη ημέρα!

Γι' αυτό τον λόγο, η Ορθόδοξη Εκκλησία έχει ορίσει ως ώρα της Αναστάσεως, ακριβώς την στιγμή που ξεκινάει η τρίτη ημέρα, με το σκεπτικό πως όποτε κι αν αναστήθηκε ο Χριστός, η σωστή ώρα περιέχεται μέσα στην Κυριακή.

1 Πάσχα Κυρίου, Α. Δ. Δελήμπαση, Αθήνα 1985, σ. 302-312.

2 Πάσχα Κυρίου, Α. Δ. Δελήμπαση, Αθήνα 1985, σ. 368.

3 Μέθεξη Αληθείας, Αρχιμ. Κυρίλλου Κωστοπούλου, εκδ. Επτάλοφος, Μάιος 2016, σ. 56-60.

4 Ο καθορισμός της ημερομηνίας του Πάσχα - Χριστιανική Φοιτητική..... <https://xfd.gr/διάφορα/καθορισμός-της-ημερομηνίας-του-πάσχα>, 10 Απρ 2009.---Πάσχα Κυρίου, Α. Δ. Δελήμπαση, Αθήνα 1985, σ.412-437.

5 Η εαρινή ισημερία δεν είναι σταθερή αλλά κυμαίνεται από της 18ης μέχρι της 22ας Μαρτίου λόγω δισέκτου έτους. Η Α΄ Οικ. Σύνοδος ώρισεν την 21ην του κατά Ρωμαίους/Ρωμηούς μηνός Μαρτίου.

6 Το Εβραϊκό ημερολόγιο είναι ηλιοσεληνιακό και έχει 13 μήνες (383-385 ημέρες). Δύο μήνες Χεσβάν και Κισλέφ (Οκτ.-Νοε. και Νοε.-Δεκ.) έχουν άλλοτε 29 και άλλοτε 30 ημέρες. Οι υπόλοιποι έχουν σταθερά 29 ή 30 ημέρες. Ο πρώτος μήνας είναι ο Νισάν (16 Μαρτίου- 16 Απριλίου).

7 Η **Πρώτη Οικουμενική Σύνοδος** αποφάσισε, όπως γράφει ο ιστορικός της Εκκλησίας Ευσέβιος, «τήν άγιωτάτην τοῦ Πάσχα έορτήν μιᾶ καί τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ συντελεῖσθαι. Οὐδέ γάρ πρέπει έν τοσαύτη άγιότητι είναι τινά διαφοράν» (PG 20, 1077). Αποφασίστηκε να αποκλεισθεί ο συνεορτασμός του Πάσχα «μετά τῶν κυριοκτόνων» Ιουδαίων και «πάντες οί έξ Έώας άδελφοί», οι πιστοί δηλαδή της Ανατολής, να

εορτάζουν το Πάσχα «σύμφωνα Ρωμαίοις», όπως στην Δύση. Καθορίστηκε δε ως ημέρα να είναι **πάντοτε Κυριακή, και μάλιστα η Κυριακή, η οποία ακολουθεί την πρώτη πανσέληνο μετά την εαρινή ισημερία.**

Ανατέθηκε δε στον Πατριάρχη Αλεξανδρείας, λόγω της καλλιέργειας των μαθηματικών και αστρονομικών επιστημών σ' αυτή την πόλη, να γνωστοποιεί κάθε χρόνο με ειδικό γράμμα, το οποίο ονομαζόταν «πασχάλιον γράμμα», στις άλλες Εκκλησίες την ημέρα του εορτασμού του Πάσχα.

Η τάξη αυτή διακόπηκε μετά την αγία Τετάρτη Οικουμενική Σύνοδο, διότι στα κλίματα του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας, είχαν εισβάλει και επικρατήσει πολλοί Μονοφυσίτες. Η απόφαση όμως της Αγίας Α' Οικουμενικής Συνόδου παρέμενε αιωνίως και το Πάσχα εορταζόταν πάντοτε πλέον την πρώτη Κυριακή μετά την πανσέληνο που ακολουθούσε την εαρινή ισημερία.

Όταν όμως άλλαξε το Ημερολόγιο και αντί του Ιουλιανού εισήχθη το Γρηγοριανό, το οποίο διαφέρει κατά 13 ημέρες από το προηγούμενο, το Πατριαρχείο της Κωνσταντινουπόλεως, η Εκκλησία της Ελλάδος κλπ. εγκοιλώθηκαν και ακολούθησαν το νέο Ημερολόγιο, χωρίς όμως να θίξουν το Πασχάλιο. **Τον καθορισμό του Πάσχα τον συνεχίζουν βάσει του παλαιού Ημερολογίου, γι' αυτό και δεν συμπίπτει πάντοτε το Πάσχα των Ορθόδοξων με το Πάσχα των Παπικών, οι οποίοι προσάρμοσαν το Πασχάλιο βάσει του νέου Ημερολογίου.**

Οι παπικοί εξ άλλου, χρησιμοποιούν διαφορετική μέθοδο υπολογισμού των πανσελήνων από εκείνη που χρησιμοποιεί η Ανατολή. Εκτός αυτού, οι μεν Δυτικοί θεωρούν εαρινή ισημερία την 21ην Μαρτίου (με το νέο) ενώ οι Ορθόδοξοι την 3ην Απριλίου (με το νέο). Συνεορτασμόν είχαμε το 1974 (14 Απριλίου), το 1977 (10 Απριλίου), το 1980 (6 Απριλίου), κκκ..

8 Χρονικόν Πασχάλιον: Χρονογραφία περιλαμβάνουσα επιτομήν της Προϊστορίας-ιστορίας, από Αδάμ μέχρι του 627 μ.Χ. γραφείσα κατά τους χρόνους του αυτοκράτορος Ηρακλείου. Ευρίσκεται στην ελληνικήν Πατρολογία Migne,

9 Άγιος Δαμασκηνός ο Στουδίτης, Επίσκοπος Λητής και Ρεντίνης (; - 1577).

Γεννημένος περί το 1520 μ.Χ. στην Θεσσαλονίκη, μετέβη νέος στην Κωνσταντινούπολη, όπου πριν το 1546 μ.Χ. έγινε Μοναχός της Αδελφότητος «τῶν Στουδιτῶν», λαμβάνοντας το όνομα Δαμασκηνός και την προσωνυμία «Στουδίτης»· ήδη ως υποδιάκονος, σπουδάζοντας στην περίφημη Πατριαρχική Ακαδημία, υπήρξε και περιφανής ιεροκήρυκας της Βασιλεύουσας, σπείροντας λόγους πλήρεις ωφελείας, οι οποίοι αργότερα αποτέλεσαν το υλικό για το βιβλίο του «Θησαυρός».

Μεταξύ των ετών 1550 μ.Χ. και 1558 μ.Χ. ο Άγιος Δαμασκηνός δραστηριοποιήθηκε στην περιοχή των Τρικάλων, πιθανότατα ως Διδάσκαλος της εκεί Σχολής, και πριν το 1558 μ.Χ. έλαβε την Ιερωσύνη. Στο ίδιο διάστημα μετέβη και στην Βενετία για να τυπώσει τον δημοφιλή «Θησαυρό».

Το 1560 μ.Χ. στο Ναό των Αρχαγγέλων («Ροτόντα») της Θεσσαλονίκης ο Ιερομόναχος Δαμασκηνός χειροτονήθηκε Επίσκοπος «Λητῆς καὶ Ρενδίνης» από τον Αρχιεπίσκοπο Θεσσαλονίκης Θεωνά (τον προ του 1560 – 65 μ.Χ.,· δεν πρόκειται περί του γνωστού αγίου).

Το 1574 μ.Χ., ο Άγιος μας προβιβάσθηκε σε «Μητροπολίτην Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης καὶ Ἐξαρχον πάσης Αἰτωλίας» ως Δαμασκηνός Γ΄ ο Στουδίτης, θρόνον που υπηρέτησε επί δύο περίπου ἔτη, μέχρι το 1576 μ.Χ., όταν συγκαταλέχθηκε μεταξύ των λογίων του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως.

Λίγο αργότερα, το σωτήριο έτος 1577 μ.Χ., εκοιμήθη εν Κυρίω και ετάφη στην μητροπολιτική του περιφέρεια, στη Ναύπακτο ή την Ἄρτα. Επίγραμμα αναφερόμενο στον Άγιο, πλέκει τον ἔπαινό του, χαρακτηρίζοντας τον Δαμασκηνό ως «σοφία τῶν Ἑλλήνων» και τον θάνατό του ως κακή στιγμή, η οποία ἄφησε τους φιλέλληνες ορφανούς: «Ἑλλήνων μὲν τὴν σοφίαν βαρὺς ὤλεσεν αἰὼν. Ὅς δὲ φιλέλληνας πάντας ἄπωρφάνισεν».

10 ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ Λόγος Η΄ «Εἰς το Ἅγιον Πάσχα», σελ. 131.

11 Δαμασκηνός Στουδίτης Μητροπολίτης Ἄρτης - Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, ΤΟΜΟΣ ΙΓ΄, σελ. 675.

12 Δαμασκηνός Στουδίτης Μητροπολίτης Ἄρτης. ΛΟΓΟΣ Α΄ ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ. Ο ΜΕΓΑΣ ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ. ΤΟΜΟΣ Γ΄, σελ. 479.

13 Πρεβ. Ευστάθιος Κολλάς, θεολόγος, εφ. Ορθόδοξος Τύπος, Πάσχα 2004.--- Ποιό Μῆνα, ποιό ημέρα και ποιό ὡρα ἔγινε η Ανάστασις του Κυρίου μας; 1 Μαΐου 2016 Δαμασκηνός Στουδίτης, Μητροπολίτης Ἄρτης. Λόγος α΄ εἰς τον Ευαγγελισμόν της Θεοτόκου. Ο Μέγας συναξαριστής της Ορθοδόξου Εκκλησίας. Τόμος γ΄, σελ. 479. Ὅρα καὶ «Θησαυρός Δαμασκηνοῦ» σελ. 132.

14 Σύνταγμα θείων και ιερών κανόνων, Γ. Ράλλη-Μ. Ποτλή, τόμος Δ΄, σ. 1. Επιστολή προς ἐπίσκοπον Βασιλειῶν.

15 «ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ» Λόγος «Εἰς το Ἅγιον Πάσχα» σελ. 131-132. Βλέπε και Μέγα Συναξαριστή της Εκκλησίας, ΤΟΜΟΣ ΙΔ΄ Πεντηκοσταρίου, σελ. 39-41.